УДК 378.147: 372.881.111.1: 004.4

Малихін Олександр Володимирович
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри романо-германських мов і перекладу
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-6042-6298
malykhinalex1972@gmail.com

Бондаревська Олена Михайлівна
асистент кафедри іноземної філології та перекладу
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг, Україна
ORCID ID 0000-0002-4486-8018
bondarevska@donnuet.edu.ua

ЗАСТОСУВАННЯ "TELL ME MORE" У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті досліджено специфіку застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання. Теоретично обґрунтовано та практично доведено дієвість застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання англійської мови шляхом проведення педагогічного експерименту. Визначено вихідний рівень гуманітарної компетентності студентів на констатувальному етапі педагогічного експерименту. Конкретизовано структурно-функціональні компоненти гуманітарної компетентності: мотиваційно-самоактуалізаційна, знаннєво-змістова, діяльнісно-процесуальна, рефлексійно-корекційна. Визначено систему методів діагностування досліджуваного дидактичного феномену. Проведено детальний аналіз діагностичної інформації щодо рівнів сформованості гуманітарної компетентності та критеріїв ефективності індивідуальних стратегій. Виявлено низку певних труднощів у процесі самостійно-пізнавальної діяльності студентів. На основі аналізу й узагальнення зібраної діагностичної інформації укладено програму формувального етапу педагогічного експерименту, в основу якого покладено застосування інформаційно-комунікаційних технологій як засобу інтенсифікації самостійно-пізнавальної діяльності студентів. Проаналізовано найбільш відомі комп'ютерні навчальні програми з іноземної мови. Обґрунтовано вибір інтерактивної навчальної програми "Tell me more" в якості дидактичного механізму забезпечення формувальних впливів. Описано впровадження програми в навчальний процес із подальшим визначенням рівнів гуманітарної компетентності студентів на контрольному етапі педагогічного експерименту. Порівняно результати в експериментальній та контрольній групах і сформульовано висновки щодо ефективності застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання англійської мови в контексті формування гуманітарної компетентності студентів.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; індивідуальні стратегії; самостійно-пізнавальна діяльність; гуманітарна компетентність; англійська мова.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Процес формування гуманітарної компетентності студентів являє собою складне багатогранне явище, інтенсифікація якого потребує сукупності дієвих засобів впливу. У середовищі закладу вищої освіти є цілком реальним забезпечення відповідного рівня сформованості гуманітарної компетентності студентів засобами навчання англійської мови за наявних ресурсів, одночасно активуючи дидактичний потенціал застосування інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розкриття специфіки застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процесі навчання через

© О. В. Малихін, О. М. Бондаревська, 2018.

свою актуальність не залишилася поза увагою педагогів-науковців. Знаний фахівець у галузі інформатики та методики її викладання М. Жалдак зробив значний внесок у розвиток інформатизації освіти в Україні, започаткувавши низку сучасних комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання [2]. Окрім того, особливої уваги заслуговують роботи В. Бикова, що стосуються дослідження історії застосування ІКТ в освіті [3], аналізу відкритого інформаційно-освітнього простору [4] та оцінювання ефективності навчання із застосуванням електронних освітніх ігрових ресурсів [1].

У вирішенні проблем застосування ІКТ і засобів навчання у сфері вищої освіти на різних етапах брали участь такі науковці, як В. Манако, Д. Манако, Н. Морзе, С. Семеріков, А. Стрюк та ін., у той час як ряд учених – О. Надтока, Є. Носенко, О. Топузов – зосередили свою наукову увагу на початковій та загальній середній школі. Методологія, теорія, історія та практика застосування ІКТ в освіті всебічно проаналізована в роботах О. Бурова та О. Спіріна. Науковці О. Овчарук, Н. Сороко не тільки розвинули, але й суттєво оновили компетентнісний підхід до застосування ІКТ і засобів навчання в освітніх процесах.

Проблем застосування ІКТ як засобу підтримки у процесі навчання досліджено в психолого-педагогічних працях С. Іванової [5], М. Кадемії [6], О. Малихіна [7], [8] та ін.Переваги та недоліки ІКТ як засобів навчання іноземної мови аналізували у своїх роботах вітчизняні науковці: Є. Карпенко [9], В. Кобися [10], Р. Коцюба [11], О. Малихін [12], а також зарубіжні: С. Лі (S. Lee) [13], Я. Саїд (Ya. Saeed) [14], Ч. Чжень (Zh. Zhen) [15], С. Шиамлі (S. Shyamlee) [16] та ін.

Беручи до уваги активне вивчення різних аспектів застосування ІКТ в освітньому процесі, невирішеною проблемою залишається недостатньо чітко сформована позиція щодо стратегії розробки та впровадження інформаційних засобів як дидактичних умов формування гуманітарної компетентності студентів. На наш погляд, видається доцільним розробити цілісну діагностичну методику та технологію застосування ІКТ, які стануть корисними інструментами для ефективного використання персонального комп'ютера та забезпечуватимуть педагогічно важливі результати.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та практично довести дієвість застосування ІКТ у процесі навчання англійської мови як засобу інтенсифікації самостійно-пізнавальної діяльності студентів. З точки зору формування індивідуальних стратегій, оцінювання дієвості досліджуваного дидактичного феномену може бути реалізовано через визначення рівнів сформованості гуманітарної компетентності.

Поставлена мета була реалізована через вирішення таких завдань:

- відповідно до виокремлених компонент гуманітарної компетентності студентів розробити критерії та показники оцінювання рівнів сформованості гуманітарної компетентності;
- описати рівні сформованості гуманітарної компетентності студентів на констатувальному етапі педагогічного експерименту;
- на основі аналізу й узагальнення зібраної діагностичної інформації укласти програму формувального етапу педагогічного експерименту;
- узагальнити інформацію щодо динаміки змін у вияві рівнів сформованості гуманітарної компетентності студентів на контрольному етапі педагогічного експерименту;
- сформулювати висновки щодо дієвості застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення англійської мови як засобу формування гуманітарної компетентності студентів.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Експериментальною базою для здійснення дослідної роботи було обрано Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського у м. Кривий Ріг (експериментальна група – ЕГ) та Луганський національний університет імені Тараса Шевченка у м. Старобільськ (контрольна група – КГ). До роботи було залучено студентів перших курсів. У процесі вибору контингенту суб'єктів для проведення педагогічного експерименту керувалися такими критеріями: студенти навчались за подібними навчальними планами та робочими програмами; при вступі до закладів вищої освіти і на початок вивчення гуманітарних дисциплін студенти мали достатній рівень знань з іноземної мови та знаходилися в подібному освітньому середовищі. Кількість студентів КГ склала 91 особу, ЕГ – 87 осіб.

Експеримент проводився в три етапи: констатувальний, формувальний, контрольний.

Для визначення рівнів сформованості компонент гуманітарної компетентності студентів, якими, відповідно до дидактичної моделі формування індивідуальних стратегій самостійно-пізнавальної діяльності студентів, є: *мотиваційно-самоактуалізаційна, знаннєво-змістова, діяльнісно-процесуальна, рефлексійно-корекційна,* було визначено систему методів діагностування досліджуваного дидактичного феномену, представлену у табл. 1.

Таблиця 1

Система методів діагностування рівнів сформованості гуманітарної компетентності студентів

Компоненти	Мета	Методи діагностування
Мотиваційно-самоактуалізаційна	Виявлення рівня навчальних домагань студентів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.	Проведення анкетування. Бесіда зі студентами, викладачами.
Знаннєво-змістова	Перевірка навичок читання та розуміння тексту англійською мовою, контроль граматичних навичок.	Виконання завдань на розуміння тексту англійською мовою; тест з граматики англійської мови.
Діяльнісно-процесуальна	Перевірка навичок перекладу з англійської мови та вміння правильно висловлюватись; контроль навичок письма англійською мовою.	Робота з мовленнєвими ситуаціями; виконання підстановочних вправ на розуміння значення слів, словосполучень і виразів.
Рефлексійно-корекційна	Визначення міри та глибини обґрунтованості інтерпретаційних суджень та умовиводів студентів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.	Спостереження за вмінням студентів працювати в команді, послуговуватися комунікативними вміннями та самостійним досвідом.

У контексті нашого дослідження зосередимо увагу на аналізі знаннєво-змістової та діяльнісно-процесуальної компонент гуманітарної компетентності як основних об'єктах впливу формувальних дій. У якості засобу діагностування рівня

сформованості цих компонент студентам було запропоновано контрольну роботу, що складалася з двох частин. Перша частина була спрямована на перевірку знаннєво-змістової компоненти гуманітарної компетентності, друга – надавала можливість оцінити рівень сформованості діяльнісно-процесуальної компоненти.

Так в ЕГ 44% студентів показали низький рівень сформованості гуманітарної компетентності, 37% – середній та 19% – високий. У КГ відсоткове співвідношення становило: 47% студентів низького рівня, 38% середнього та 15% високого.

Оскільки зміст тестових завдань не є предметно орієнтованим, під час обробки результатів виконання завдань, окрім правильності та повноти відповідей, ураховувався темп виконання студентами завдання, уміння виконати його до кінця.

Узагальнена інформація про рівні сформованості знаннєво-змістової компоненти гуманітарної компетентності студентів подається в табл. 2.

Таблиця 2

Рівні сформованості знаннєво-змістової компоненти гуманітарної компетентності студентів (констатувальний етап)

Групи	Рівні сформованості / к-сть студентів (відсотки)		
	Низький	Середній	Високий
ЕГ	38 (44%)	32 (37%)	17 (19%)
КГ	43 (47%)	34 (38%)	14 (15%)

Із вище наведених даних можемо дійти висновку про те, що знаннєво-змістова компонента гуманітарної компетентності студентів знаходиться переважно на низькому (ЕГ – 44%; КГ – 47%) та середньому (ЕГ – 37%; КГ – 38%) рівнях. Високого рівня досягли лише 19% студентів в експериментальній та 15% у контрольній групах.

Результати тесту з англійської мови оброблено та переведено в рівні, як показано в табл. 3.

Таблиця 3

Рівні сформованості діяльнісно-процесуальної компоненти гуманітарної компетентності студентів (констатувальний етап)

Групи	Рівні сформованості / к-сть студентів (відсотки)		
	Низький	Середній	Високий
ЕГ	45 (52%)	35 (40%)	7 (8%)
КГ	46 (50%)	36 (40%)	9 (10%)

З табл. 3 видно, що переважає низький рівень сформованості діяльнісно-процесуальної компоненти гуманітарної компетентності студентів як в експериментальній, так і в контрольній групах (ЕГ – 50%; КГ – 52%), середній рівень складає близько третини (40%) в обох групах, та менше ніж 10% – це студенти з високим рівнем.

На основі проведеного детального аналізу діагностичної інформації щодо рівнів сформованості гуманітарної компетентності та критеріїв ефективності індивідуальних стратегій можемо стверджувати про наявність певних труднощів у процесі самостійно-пізнавальної діяльності студентів. До таких труднощів і перешкод відносимо:

- недостатній рівень мотивації студентів до навчальної діяльності;
- посереднє орієнтування студентів у змісті та сутності самостійно-пізнавальної діяльності, нераціональний розподіл і регламентація часу й обсягу навчального матеріалу;
- недостатній рівень сформованості вміння вчитися самостійно;

– відсутність досвіду та належного методично-дидактичного забезпечення самостійно-пізнавальної діяльності.

Виявлені труднощі й узагальнена діагностична інформація констатувального етапу експерименту дають змогу зробити висновки про те, що визначений рівень гуманітарної компетентності студентів не можна вважати оптимальним. Але загальний рівень зацікавленого ставлення студентів до англійської мови є доволі високим, що засвідчує необхідність здійснення певних дидактичних формувальних впливів. Наші теоретичні узагальнення та практичний аналіз надають підстави для застосування ІКТ у процесі вивчення іноземної мови як засобу інтенсифікації самостійно-пізнавальної діяльності студентів.

У процесі застосування ІКТ формується інформаційно-комунікаційна компетентність, яка являє собою здатність того, хто навчається, вирішувати навчальні та професійні завдання засобами інформаційно-комунікаційних технологій [17], [18]. Інформаційно-комунікаційна компетентність невід'ємно пов'язана з гуманітарною компетентністю [19]. На нашу думку, застосування навчальних комп'ютерних програм на заняттях з англійської мови в якості формувальних впливів допоможе підвищити рівень інформаційно-комунікаційної та гуманітарної компетентностей, а отже. й оптимізує процес формування індивідуальних стратегій самостійно-пізнавальної діяльності.

Було здійснено огляд найбільш поширених інтерактивних програм для вивчення іноземної мови. Перше місце за затребуваністю запитів посідає програма "Duolingo", яка надає можливість вивчати іноземні мови, зокрема, англійську, німецьку, французьку, італійську, іспанську та португальську з самого початку. Побудова курсу передбачає послідовне опанування лексикою та граматикою із закріпленням на численних вправах, що спрямовані на вдосконалення вмінь і навичок за чотирма видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння та письмо. У процесі роботи програма налаштовується на відповіді того, хто навчається, та автоматично керує вибором вправ залежно від успішності виконання.

Ще одна не менш поширена програма для вивчення іноземної мови "LinguaLeo" займає перше місце за кількістю завантажень на "Google Market" у розділі «Освіта». Програма налічує декілька розділів, що складаються з матеріалів для читання й аудіювання. Великим попитом користуються серіали, промови великих людей та пісні англійською мовою. Зручною та корисною є можливість під час прослуховування та перегляду одразу звертатися до перекладу та додавати до словника незнайомі слова, які потрапляють до вправ. За обсягом накопичення певної кількості нових слів програма автоматично пропонує перейти до їх відпрацювання.

Наступною оригінальною навчальною програмою, на наш погляд, є програма "Babbel", що являє собою високоякісні онлайн-курси з вивчення іноземної мови. Програма не є безкоштовною, на противагу від вищеописаних програм, але передбачає можливість щомісячної оплати та припинення курсу в будь-який час.

Програма "LingQ" розрахована на користувачів, що застосовують мобільний додаток сервісу для "Android" та "iOS" для навчання іноземної мови. Велике розмаїття онлайн-уроків та база бібліотеки матеріалів надають змогу ефективно вивчати іноземну мову в зручний час та в комфортних умовах.

Програма "Busuu" являє собою багаточисельну Інтернет-спільноту тих, хто вивчає іноземну мову. Завдяки зручному інтуїтивному інтерфейсу та приємному дизайну програма користується великим попитом. Також серед переваг важливо відзначити ілюстрований супровід та голосові підказки. Як зазначено в описі програми, контрольні роботи, що надаються наприкінці кожного уроку, перевіряються дипломованими фахівцями.

Кожна з описаних вище програм має свої переваги та недоліки. Зупинимося більш детально на інтерактивній навчальній програмі “Tell me more” для самостійного вивчення англійської мови (британський варіант), який має три рівні: Beginner (початковий), Intermediate (середній), Advanced (просунутий), які відповідають стандартам загальноєвропейської системи оцінки знання іноземних мов (сертифікати A1, A2, B1, B2).

Програма надає можливість опанувати всіма навичками, необхідними для усного та письмового спілкування на високому рівні, подолати мовний бар’єр, а також дізнатися багато корисного про культуру Великої Британії. У навчальному курсі використовуються найбільш сучасні технологічні та методичні засоби, що підвищують ефективність засвоєння мови відповідно до індивідуальних переваг завдяки різноманітним завданням: інтерактивні діалоги й відеосюжети, технологія розпізнавання мови тощо. Спеціальною особливістю курсу є віртуальна кіностудія, що дає змогу працювати з автентичними відеофрагментами, субтитрами й озвучувати вподобаних персонажів. Це допомагає користувачам освоїти сучасну розмовну мову, розуміти швидку іноземну мову й навчитися говорити в темпі носіїв мови.

Зручна система налаштувань забезпечує адаптацію курсу відповідно до потреб конкретного студента, що реалізує принцип індивідуалізації навчання. Як було зауважено в монографії [20], «урахування індивідуально-психологічних особливостей студентів сприяє розвитку їх творчої індивідуальності, актуалізує значущість подальших досліджень щодо впровадження стратегій навчання у фахову підготовку студентів». Таким чином, застосування інтерактивної навчальної програми “Tell me more” активізує реалізацію індивідуальної стратегії навчання студентів, які набувають більшої незалежності та самостійності.

Проаналізувавши найбільш поширені інтерактивні навчальні програми з іноземної мови, для забезпечення реалізації дидактичного формувального впливу ми обрали програму “Tell me more”, визначаючи такі її переваги:

- три зручні режими роботи;
- лінгвокраїнознавчі тексти й вікторини;
- віртуальна кіностудія для роботи з відеофрагментами;
- інтерактивні географічні карти із завданнями;
- відеосюжети з перекладом і запитаннями;
- інтерактивні діалоги з комп’ютером;
- озвучений словник активної лексики курсу;
- граматичний довідник з прикладами та ілюстраціями у вигляді коміксів;
- система розпізнавання мови: можливість введення відповідей за допомогою мікрофона;
- система виявлення помилок в усному мовленні;
- відображення мови у вигляді графіка;
- анімовані відеоролики, що демонструють артикуляцію звуків.

При введенні елементів інтерактивної навчальної програми “Tell me more” до змісту практичних занять робочої програми з іноземної мови ми розрахували кількість годин та обрали види діяльності. «В умовах зменшення годин на аудиторні заняття студент повинен вміти чітко оцінити ситуацію, вибрати відповідні стратегії навчання та проконтролювати їх ефективність» [21]. Вважаємо, що застосування інтерактивної навчальної програми “Tell me more” стане оптимальним вирішенням проблеми нестачі аудиторних годин та допоможе інтенсифікувати процес формування індивідуальних стратегій самостійно-пізнавальної діяльності студентів під час вивчення англійської мови.

На прикладі робочої програми з дисципліни «Іноземна мова» для студентів спеціальностей 133 «Галузеве машинобудування» та 142 «Енергетичне машинобудування» Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського було розроблено наступну технологію. Загальна кількість аудиторних занять становить 144 години на рік, що складає 72 години на семестр. Тижневе навантаження складає 4 години аудиторних занять, з яких одну годину студенти працювали з інтерактивною навчальною програмою в комп'ютерній лабораторії. Тож у ході експерименту робочу програму було змінено таким чином, що раз на два тижні студенти мали працювати із програмою "Tell me more", яка має 10 рівнів складності та дає змогу обрати необхідний рівень для конкретної навчальної групи, малої групи й навіть індивідуально. Студенти за допомогою викладача навчалися користуватися інтерактивною навчальною програмою "Tell me more" протягом 8 занять у першому семестрі та 9 занять у другому із проміжками у два тижні.

Навчання іноземної мови студентів контрольної групи відбувалося за традиційними методами, без реалізації дидактичних формувальних впливів.

На основі зібраної діагностичної інформації щодо рівня сформованості діяльнісно-процесуального компонента гуманітарної компетентності ми дійшли висновку, що студенти відчувають значні труднощі, зумовлені надзвичайною складністю переходу від думки до слова, не можуть довести комунікативний задум до висловлювання (усного чи письмового). На нашу думку, причина цих негативних явищ полягає в недостатній сформованості, перш за все, знаннєво-змістового компонента, і вже як наслідок діяльнісно-процесуального. З метою підвищення значущості та вагомості цих компонентів до робочої програми з іноземної мови було додано вибірку із інтерактивної навчальної програми "Tell me more", що налічує 45 тематичних уроків, 3 години озвучування ролей у віртуальній кіностудії, 40 видів вправ у 6 розділах: «Уроки», «Лінгвокраїнознавство», «Вивчення лексики», «Вивчення граматики», «Усне мовлення» і «Письмова мова».

Метою контрольного етапу - етапу дослідної роботи - було з'ясувати рівні сформованості гуманітарної компетентності студентів експериментальної та контрольної груп і на цій основі виявити дієвість застосування ІКТ у процесі формування гуманітарної компетентності студентів.

Результати діагностування гуманітарної компетентності студентів на основі методів, аналогічних до тих, що використовувалися на констатувальному етапі експерименту, засвідчили зміни в рівнях сформованості компонентів досліджуваного дидактичного явища. Про дієвість проведеної роботи ми зробили висновки за такими ознаками: позитивна динаміка формування індивідуальних стратегій навчання; оптимізація самостійно-пізнавальної діяльності; підвищення рівнів сформованості знаннєво-змістового та діяльнісно-процесуального компонентів.

Отже, інформація про рівні сформованості знаннєво-змістового компонента гуманітарної компетентності студентів на контрольному етапі експерименту подається в табл. 4.

Таблиця 4

Рівні сформованості знаннєво-змістового компонента гуманітарної компетентності студентів (контрольний етап)

Групи	Рівні сформованості / к-сть студентів (відсотки)		
	Низький	Середній	Високий
ЕГ	19 (22%)	42 (48%)	26 (30%)
КГ	36 (40%)	40 (44%)	15 (16%)

Результати останнього діагностичного зрізу дали змогу виявити, що знаннєво-змістовий компонент гуманітарної компетентності студентів контрольної групи має незначну позитивну динаміку. Така позитивна динаміка спостерігається переважно внаслідок зменшення кількості студентів, у яких зафіксовано низький рівень сформованості знаннєво-змістового компонента гуманітарної компетентності і збільшення кількості студентів із середнім рівнем сформованості знаннєво-змістового компонента гуманітарної компетентності (+7%).

Натомість, доволі розмаїту картину маємо в експериментальній групі: позитивна динаміка тут зафіксована щодо кожного рівня. Кількість студентів з високим рівнем сформованості знаннєво-змістового компонента збільшилась на 10%, з середнім рівнем – на 9%, а кількість студентів з низьким рівнем сформованості знаннєво-змістового компонента зменшилась на 22%.

Результати діагностики діяльнісно-процесуального компонента гуманітарної компетентності студентів представлено в табл. 5.

Таблиця 5

Рівні сформованості діяльнісно-процесуального компонента гуманітарної компетентності студентів (контрольний етап)

Групи	Рівні сформованості / к-сть студентів (відсотки)		
	Низький	Середній	Високий
ЕГ	23 (26%)	49 (56%)	15 (17%)
КГ	39 (43%)	42 (46%)	10 (11%)

Для контрольної групи є характерним збільшення кількості студентів із середнім рівнем сформованості діяльнісно-процесуального компонента гуманітарної компетентності (на 5%), та відповідно зменшення кількості студентів із низьким рівнем (на 8%). Показник високого рівня майже не змінився (+1%).

В експериментальній групі зафіксовано значні зміни показників і, як наслідок, позитивну динаміку. Так кількість студентів, що продемонстрували високий рівень сформованості діяльнісно-процесуального компонента гуманітарної компетентності збільшилась на 9%, кількість студентів із середнім рівнем зросла на 16%, а кількість студентів із низьким рівнем відповідно зменшилась на 26%.

Підсумкова інформація щодо рівнів сформованості компонентів гуманітарної компетентності міститься в табл. 6.

Таблиця 6

Узагальнена діагностична інформація експерименту

Рівні	Знаннєво-змістовий компонент				Діяльнісно-процесуальний компонент				Σ / рівень			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Високий	14 (15%)	15 (16%)	17 (19%)	26 (30%)	9 (10%)	10 (11%)	7 (8%)	15 (17%)	11,5 (12,6 %)	12,5 (13,7 %)	12 (13,8 %)	20,5 (23,6 %)
Середній	34 (38%)	40 (44%)	32 (37%)	42 (48%)	36 (40%)	42 (46%)	35 (40%)	49 (56%)	35 (38,5 %)	41 (45,1 %)	33,5 (38,5 %)	45,5 (52,3 %)
Низький	43 (47%)	36 (40%)	38 (44%)	19 (22%)	46 (50%)	39 (43%)	45 (52%)	23 (26%)	44,5 (48,9 %)	37,5 (41,2 %)	41,5 (47,7 %)	21 (24,1 %)

Аналіз результатів контрольної групи відображає майже непомітний зріст у межах високого рівня (на 1 особу), більш суттєве збільшення кількості студентів середнього рівня (на 6 осіб) та відповідне зменшення кількості студентів низького рівня (на 7 осіб). Таку динаміку можна вважати звичайною у процесі традиційного викладання іноземної мови. В експериментальній групі спостерігається тенденція збільшення кількості студентів із високим рівнем сформованості гуманітарної компетентності на 8 осіб, із середнім рівнем – на 12 осіб та зменшення кількості студентів із низьким рівнем на 20 осіб.

Зіставляючи отримані результати, можемо визнати, що впровадження інтерактивної навчальної програми “Tell me more” у процес навчання англійської мови є дієвим дидактичним механізмом підвищення рівня гуманітарної компетентності й ефективною дидактичною умовою щодо формування індивідуальних стратегій самостійно-пізнавальної діяльності студентів.

Отже, здійснена дослідна робота щодо застосування ІКТ у процесі формування індивідуальних стратегій самостійно-пізнавальної діяльності студентів в аспекті формування їх гуманітарної компетентності мала позитивний результат.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У процесі дослідження нам вдалося досягти оптимізації процесу формування гуманітарної компетентності студентів завдяки перевагам застосування ІКТ, як-от: інформаційна насиченість, незалежність від часових та просторових умов у процесі навчання, повне заглиблення в дослідження процесів і явищ, реальність і виразність відображення, можливість засвоєння великої кількості інформації за менш короткий час завдяки поєднанню графіки, анімації та звуку. На нашу думку, напрямами подальшого дослідження є детальний аналіз результатів діагностування мотиваційно-самоактуалізаційного та рефлексійно-корекційного компонентів гуманітарної компетентності студентів на основі активного застосування ІКТ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] В. Биков, С. Литвинова, та О. Мельник, "Ефективність навчання з використанням електронних освітніх ігрових ресурсів у початковій школі", *Інформаційні технології і засоби навчання,* Том 62,№ 6, с. 34-46, 2017.

[2] Жалдак Мирослав Іванович. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.http://www.zhaldak.npu.edu.ua/drukovani-pratsi/posibnyky-ta-pidruchnyky. – доступ 24.03.2018.

[3] В. Биков, та О. Спірін, "Роль наукової школи академіка М.М. Жалдака в інформатизації середньої і вищої педагогічної освіти України", *Інформаційні технології і засоби навчання,* Том 60,№ 4, с. 1-16, 2017.

[4] В. Биков, О. Спірін, та Л. Лупаренко, "Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень", *Теорія і практика управління соціальними системами*, № 1, с. 3-25, 2014.

[5] С. Іванова, "Наукова електронна бібліотека НАПН України як засіб інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень", *Комп’ютер у школі та сім’ї,* № 6, с. 11-15, 2015.

[6] М. Кадемія, та І. Шахіна, *Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: Навчальний посібник*. В.: ТОВ "Планер", 2011.

[7] О. Малихін, "Інформаційно-навчальне середовище як засіб ефективної організації самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів", *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка,* № 3, с. 33-38, 2010.

[8] О. Малихін, "Психологічні основи організації самостійної навчальної діяльності студентів в умовах вищого педагогічного закладу освіти", *Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наукових праць*. Вип. 31, с. 104-111, 2006.

[9] Є. Карпенко, "Мультимедійні програмні засоби у підготовці майбутнього фахівця з іноземних мов у дошкільній та початковій освіті", *Інформаційні технології і засоби навчання,* Том 57,№ 1, с. 50-55, 2017.
[10] В. Кобися, "Створення і використання електронного підручника для вивчення іноземної мови", *Інформаційні технології і засоби навчання*,Том 61,№ 5, с. 15-23, 2017.
[11] Р. Коцюба, "Використання віртуальних навчальних програм при вивченні іноземної мови професійного спрямування", *Інформаційні технології і засоби навчання*, Том 37, № 5, 2013.
[12] О. Малихін, В. Ковальчук, та Н. Арістова, Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС: монографія. К.: НУБіП України, 2017.
[13] Cynthia Lee, "Use of computer technology for English language learning: do learning styles, gender, and age matter? ", *Computer Assisted Language Learning*, Vol. 29, Issue 5, p. 1035–1051, 2016.
[14] Yasir Bilal Margan Saeed, "The Effect of Using Computer Technology on English Language Teachers' Performance", *SUST Journal of Humanities*,Vol. 1, p. 64-79, 2015.
[15] Zhang Zhen, "The Use of Multimedia in English Teaching",*US-China Foreign Language*, Vol. 14, №. 3, p. 182-189, 2016, doi:10.17265/1539-8080/2016.03.002
[16] Solanki D. Shyamlee, and M. Phil, "Use of Technology in English Language Teaching and Learning": An Analysis",*International Conference on Language, Medias and Culture IPEDR*, Vol. 33, 2012, p. 150-156.
[17] Є. Носенко, "Застосування ІТ в освіті", *Іноземні мови в школі*, № 6, с. 9-11, 2004.
[18] О. Малихін, "Академічне консультування в умовах дистанційного навчання", *Молодий вчений*, Том 26, № 11, с. 44-48, 2015.
[19] О. Малихін, "Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови студентів філологічних спеціальностей", *Молодий вчений*, Том 40, № 12.1, с. 462-465, 2016.
[20] О. Малихін, Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект: монографія. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009.
[21] О. Малихін, "Сутність феномену "Стратегії навчання" у фаховій підготовці студентів філологічних спеціальностей", *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, Вип. 133, с. 120-123, 2016.

Матеріал надійшов до редакції 16.04.2018 р.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ "TELL ME MORE" В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ГУМАНИТАРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ

Малыхин Александр Владимирович
доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой романо-германских языков и перевода,
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины,
г. Киев, Украина
ORCID ID 0000-0001-6042-6298
malykhinalex1972@gmail.com

Бондаревская Елена Михайловна
ассистент кафедры иностранной филологии и перевода,
Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского,
г. Кривой Рог, Украина
ORCID ID 0000-0002-4486-8018
bondarevska@donnuet.edu.ua

Аннотация. В статье исследована специфика применения информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения. Теоретически обоснована и практически доказана действенность применения информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения английскому языку путем проведения педагогического эксперимента. Определён изначальный уровень гуманитарной компетентности студентов на констатирующем этапе педагогического эксперимента. Конкретизированы структурно-функциональные компоненты гуманитарной компетентности: мотивационно-самоактуализационная, знание-содержательная, деятельно-процессуальная, рефлексивно-коррекционная. Определена система методов диагностики исследуемого дидактического феномена. Проведен детальный анализ диагностической информации относительно уровней

сформированности гуманитарной компетентности и критериев эффективности индивидуальных стратегий. Выявлен ряд определенных трудностей в процессе самостоятельно-познавательной деятельности студентов. На основе анализа и обобщения собранной диагностической информации разработана программа формирующего этапа педагогического эксперимента, в основе которого лежит применение информационно-коммуникационных технологий как средства интенсификации самостоятельно-познавательной деятельности студентов. Проанализированы наиболее известные компьютерные учебные программы по иностранному языку. Обоснован выбор интерактивной учебной программы "Tell me more" в качестве дидактического механизма обеспечения формирующих воздействий. Описано внедрение программы в учебный процесс с последующим определением уровней гуманитарной компетентности студентов на контрольном этапе педагогического эксперимента. Сравнены результаты в экспериментальной и контрольной группах и сформулированы выводы относительно эффективности применения информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения английскому языку в контексте формирования гуманитарной компетентности студентов.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии; индивидуальные стратегии; самостоятельно-познавательная деятельность; гуманитарная компетентность; английский язык.

THE USE OF "TELL ME MORE" IN THE FORMING PROCESS OF STUDENTS' HUMANITARIAN COMPETENCY

Oleksandr V. Malykhin
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Romance and German Languages and Translation Department
National University of Life and Environmental Resources of Ukraine, Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-6042-6298
malykhinalex1972@gmail.com

Olena M. Bondarevska
Assistant of the Foreign Philology and Translation Department
Donetsk National University of Economics and Trade named after M. Tugan-Baranovsky, Kryvyi Rih, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-4486-8018
bondarevska@donnuet.edu.ua

Abstract. The article studies the specifics of the information and communication technologies in the educational process. The effectiveness of leveraging information and communication technologies in teaching English by means of a pedagogical experiment is substantiated and practically verified. The initial level of students' humanitarian competency at the ascertaining stage of the pedagogical experiment has been determined. The structural-functional components of humanitarian competency are specified: motivational-self-actualizational, knowledge-content, activity-procedural and reflexive-correctional. The system of diagnostic methods of the studied didactic phenomenon has been developed. The detailed analysis of diagnostic information on the levels of humanitarian competency development and the criteria for the individual strategies effectiveness has been conducted. The authors have determined a number of difficulties such as lack of students' motivation and skills for independent-cognitive activities. On the basis of analyzing and summarizing the collected diagnostic information the program of the forming stage of the pedagogical experiment supported by information and communication technologies as a means of intensifying students' independent-cognitive activities has been elaborated. The most well-known computer assisted language learning latforms and programs have been examined. The choice of the "Tell me more" interactive compurer-based program as the didactic mechanism for providing constructive influences is substantiated. The implementation of the program in the educational process with further definition of students' humanitarian competency levels at the control stage of the pedagogical experiment is described. The results of the experimental and control groups as well as formulated conclusions about the effectiveness of information and communication technologies in teaching English in the context of students' humanitarian competency development have been researched and compared.

Keywords: information and communications technologies; individual strategies; self-cognitive activity; humanitarian competency; teaching English.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] V. Bykov, S. Lytvynova, and O. Melnyk, "Effectiveness of education with electronic educational game resources in primary school", *Information Technologies and Training Tools*, Vol. 62,№ 6, p. 34-46, 2017 (in Ukrainian).
[2] Myroslav Ivanovych Zhaldak. [online]. Available: http://http://www.zhaldak.npu.edu.ua/drukovani-pratsi/posibnyky-ta-pidruchnyky. Accessed on: 24.03.2018 (in Ukrainian).
[3] V. Bykov, and O. Spirin, "The role of the scientific school of academician M.I. Zhaldak in the informatization of secondary and higher pedagogical education in Ukraine", *Information Technologies and Training Tools*, Vol. 60, № 4, p. 1-15, 2017 (in Ukrainian).
[4] V. Bykov, O. Spirin, and L. Luparenko "Open web-oriented monitoring system for the implementation of scientific and pedagogical research results ", *Theory and practice of social systems management*, № 1, p. 3-25, 2014 (in Ukrainian).
[5] S. Ivanova, "Information and analytical support for scientific activities in the field of educational sciences", *Information Technologies and Training Tools*, Vol. 49,№ 5, p. 34-46, 2015 (in Ukrainian).
[6] M. Kademiia, and I. Shakhina, *Information and communication technologies in the educational process: Textbook*. Vinnytsya, LLC "Planer", 2011 (in Ukrainian).
[7] O. Malykhin, "Informative-and-instructive environment as a means of effective organization of students' self-managed educational activities in higher pedagogical establishments", *Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University. Series: Pedagogy,* № 3, p. 33-38, 2010 (in Ukrainian).
[8] O. Malykhin, "Psychological bases of students' self-managed educational activities organization in the conditions of higher pedagogical establishments", *Theoretical issues of culture, education and training: Collection of scientific works.* № 31, p. 104-111, 2006 (in Ukrainian).
[9] E. Karpenko, "Multimedia computer software for the professional training of prospective specialists in foreign languages for preschool and primary education", *Information Technologies and Training Tools*, Vol. 57, № 1, p. 50-55, 2017 (in Ukrainian).
[10] V. Kobysia, "Creating and using electronic textbooks for language learning", *Information Technologies and Learning Tools,* Vol. 61, № 5, p. 15-23, 2017 (in Ukrainian).
[11] R. Kotsyuba, "Use of virtual educational programs during studying of foreign language of professional direction", *Information Technologies and Learning Tools,* Vol. 37, № 5, p. 43-52, 2013 (in Ukrainian).
[12] O. Malykhin, V. Kovalchuk, and N. Aristova, Strategies for the intensification of higher humanitarian education in Ukraine and EU countries: monograph, Kyiv: NULER of Ukraine, 2017 (in Ukrainian).
[13] Cynthia Lee, "Use of computer technology for English language learning: do learning styles, gender, and age matter?", *Computer Assisted Language Learning*, Vol. 29, Issue 5, p. 1035–1051, 2016(in English).
[14] Yasir Bilal Margan Saeed, "The Effect of Using Computer Technology on English Language Teachers' Performance", *SUST Journal of Humanities*,Vol. 1, p. 64-79, 2015 (in English).
[15] Zhang Zhen, "The Use of Multimedia in English Teaching", *US-China Foreign Language*, Vol. 14, №. 3, p. 182-189, 2016. doi:10.17265/1539-8080/2016.03.002(in English)
[16] Solanki D. Shyamlee, and M. Phil, "Use of Technology in English Language Teaching and Learning": An Analysis", *International Conference on Language, Medias and Culture IPEDR*, Vol. 33, p. 150-156, 2012 (in English).
[17] E. Nosenko, "The Use of IT in Education", *Foreign languages at school*, № 6, p. 9-11, 2004 (in Ukrainian).
[18] O. Malykhin, "Academic counseling in the of distance education", *Young scientist*, Vol. 26, No. 11, p. 44-48, 2015 (in Ukrainian).
[19] O. Malykhin,"Competence approach in teaching foreign language of philology students", *Young scientist*, Vol. 40, No. 12.1, p. 462-465, 2016 (in Ukrainian).
[20] O. Malykhin, Organization of independent educational activity of students of higher pedagogical educational institutions: theoretical and methodological aspect: monograph, Kryvyi Rih: Publishing House, 2009 (in Ukrainian).
[21] O. Malykhin, "The phenomenon "learning styles" in professional training of philology students ", Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences, Issue 133, p. 120-123, 2016 (in Ukrainian).

(cc) BY-NC-SA

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.